

СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ДОВГОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах фінансової кризи, що утворилась в економіці України, гостро постає питання своєчасності проведення розрахунків між суб'єктами господарської діяльності. Порушення строків погашення зобов'язань призводить до їх накопичення та знецінення грошових коштів для кредиторів. Це негативно впливає на фінансовий стан підприємств. Вирішення зазначеної проблеми можливе за умов ефективного управління зобов'язаннями, зокрема довгостроковими. Прийняття управлінських рішень здійснюється на підставі інформації про зобов'язання, що формується у системі господарського обліку. У зв'язку з цим виникає необхідність вдосконалення теоретичних і методичних аспектів визнання, класифікації, документування, оцінки та відображення довгострокових зобов'язань у системі обліку.

Розв'язанням проблемних питань щодо обліку довготермінових зобов'язань займалися ряд як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед вітчизняних слід виділити Ф. Бутинця, С. Голова, Л. Горещку, Р. Грачеву, З. Задорожного, С. Зубілевич, Я. Крупку, Н. Малюгу, М. Кужельного, Є. Калюгу, В. Калюгу, Л. Чижевську, серед зарубіжних – Х. Андерсона, Г. Велша, В. Гетьмана, Д. Колдуелла, Б. Нідлза, В. Палія, В. Палія, Д. Шорта.

Однією з основних проблем, яка впливає на сутність та структуру довготермінових зобов'язань, є наведене в П(С)БО 2 «Баланс» визначення: довготермінові зобов'язання – всі зобов'язання, які не є поточними. З такого визначення можна зробити висновок, що всі без виключення зобов'язання підприємства, поділяють на дві групи: поточні зобов'язання і ті зобов'язання, які не можна віднести до поточних, тобто довготермінові зобов'язання. Однак в п. 6 П(С)БО 11 «Зобов'язання», окрім вище наведених, виділені ще такі види зобов'язань як забезпечення, непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів.

Це доводить, що визначення довготермінових зобов'язань, наведене в п. 4 П(С)БО 2 «Баланс», по своїй суті є надто загальним і потребує уточнення. Зокрема так як це зазначають С. Зубілевич, І. Кравченко, О. Прокопенко, Д. Школьніков, Н. Юревич: довготермінові зобов'язання – це зобов'язання, які повинні бути погашені протягом більше як 12 місяців, або протягом періоду більшого, ніж один опера-

ційний цикл підприємства з дати балансу, якщо такий цикл становить більш як 12 місяців [4, 171].

Варто зазначити, що і більшість інших українських науковців також дають визначення довготермінових зобов'язань ширше, ніж воно наведене в П(С)БО 2 «Баланс», зокрема, Ф. Бутинець [2,78], Т. Давидюк, Н. Малюга, Л. Чижевська [1, 342] та інші.

Цікаве визначення довготермінових зобов'язань наводять Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуелл: «Кредиторська заборгованість, яку не планують погасити протягом наступного року або звичайного операційного циклу, відносять до довготермінових зобов'язань» [5,179]. Вважаємо, що опиратись при поділі зобов'язань на плани підприємства не варто, оскільки вони можуть не збігатись із реальними подіями.

В Україні Планом рахунків передбачена наступна класифікація довготермінових зобов'язань: довготермінові позики; довготермінові векселі видані; довготермінові зобов'язання за облігаціями; довготермінові зобов'язання з оренди; відстрочені податкові зобов'язання; інші довготермінові зобов'язання.

Частина довготермінових зобов'язань, термін погашення яких перевищує дванадцять місяців обліковується на рахунках 5 класу «Довготермінові зобов'язання» та відображається в III розділі пасиву балансу однойменної назви. Та частина довготермінових зобов'язань, термін погашення яких не перевищує дванадцять місяців відображається на рахунку 61 «Поточна заборгованість за довго терміновими зобов'язаннями» 6 класу рахунків «Поточні зобов'язання» та у IV розділі пасиву балансу однойменної назви.

Ще однією з основних проблем ведення обліку довготермінових зобов'язань та відображення їх у балансі є методика оцінки такого виду зобов'язань. Згідно з П (С) БО 11 «Зобов'язання» довготермінові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються у балансі за їх теперішньою вартістю. Теперішня вартість зобов'язання – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання у процесі звичайної діяльності підприємства.

Проблема оцінки довготермінових зобов'язань для бухгалтерської практики перш за все полягає в складному розрахунку теперішньої вартості таких зобов'язань за допомогою дисконтування. Адже грошові ресурси, які є в наявності сьогодні, не будуть рівноцінними грошовим ресурсам, які очікується отримати в майбутньому, оскільки такі фактори, як інфляція, ризик, оборотність, призводять до зміни вартості грошей у часі. Таким чином, теперішня вартість довготерміно-

вих зобов'язань завжди буде менша їх майбутній вартості. Дисконтуванню підлягають: суми довготермінових позик; суми довготермінових зобов'язань за облігаціями; суми довготермінових зобов'язань з оренди; суми довготермінових векселів.

До складу довготермінових зобов'язань відносять ще й відстрочені податкові зобов'язання, які за своєю природою дещо відрізняються від вищенаведених видів зобов'язань. Відповідно до П(С)БО 17 «Податок на прибуток» відстрочені податкові зобов'язання – сума податку на прибуток, який сплачуватиметься в наступних періодах з тимчасових різниць, що підлягають оподаткуванню. Природою виникнення відстрочених податкових зобов'язань є часова різниця між визначенням доходів і витрат у фінансовому та податковому обліку. Вплив на суму відстрочених податкових зобов'язань здійснює і обрана підприємством облікова політика.

Вивчення зарубіжної практики дає можливість стверджувати, що далеко не всі зарубіжні країни застосовують відстрочене оподаткування. Наприклад, не виникають, як правило, на практиці відстрочені податки у таких країнах, як Франція, Італія, Греція, Німеччина, їх поява у цьому випадку може бути зумовлена лише складанням консолідованої звітності. Такі країни, як Бельгія, Швеція, взагалі не визнають відстроченого оподаткування. Зовсім іншої думки притримуються Великобританія, Ірландія, Росія, Нідерланди, Молдова, та зрештою, і Україна, де йде чітке розмежування між фінансовим і податковим обліком.

Таким чином, завданням обліку довготермінових залучених засобів є, насамперед, точне визначення їх сум у будь-який період часу, контроль за правильним використанням цих засобів та своєчасністю погашення довготермінових зобов'язань. Важливу роль в організації обліку довготермінових зобов'язань відіграє правильне їх відображення в балансі з метою уникнення подачі користувачам звітної інформації викривлених даних. Тому вищенаведені пропозиції з уточнення трактування довготермінових зобов'язань, удосконалення їх обліку та відображення у звітності певним чином полегшать роботу бухгалтерів та збільшать інформативність фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік: підручник / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця; 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир: Рута, 2002. – 480 с.

2. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник / Заредакцією проф. Ф. Ф, Бутинця. – 3-є вид., доп. і перероб, -Житомир: ЖІТІ, 2001. – 672 с.
3. Велш, Г. А. Основи фінансового обліку / Глен А. Велш, Даніел Г. Шорт; пер. з англ. О. Мінін, О. Ткач. – К.: Основи, 1997.- 943 с.
4. Посібник з бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємствами України (За національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку)/С. Я. Зубілевич, І. Ю. Кравченко, О. О. Прокопенко та ін.; за ред. В. М. Пархоменко. – К.: Укрпапір, 2002. – 472 с.
5. Принципы бухгалтерского учета / Б, Нидлз,Х. Андерсон, Д. Колдуелл; пер. с англ. /под ред. Я. В. Соколова. -2-ге изд., стереотип. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 496с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Серединська В. М.

*Головата Роксолана,
студентка групи РКМ-51*

КОНТРОЛІНГ В УПРАВЛІННІ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові проблеми, які виникають у суб'єктів господарювання, досить часто зумовлені відсутністю у керівництва чітких стратегічних цілей розвитку, довгострокових фінансових планів та нерозумінням місії суб'єкта господарювання. Як наслідок, у підприємства виникають складнощі з визначенням потреби в капіталі та інших видах ресурсів, потужності не завантажені, кошти заморожуються в неліквідних запасах, дебіторській заборгованості, окремі сектори діяльності виявляються збитковими тощо. Для уникнення (чи нейтралізації) проблем стратегічного характеру на підприємстві слід запровадити механізми контролінгу.

Контролінг – це відносно новий термін у теорії та практиці сучасного управління, який виник на рубежі таких наук, як економічний аналіз, планування, управлінський облік, кібернетика та менеджмент. Він є функціонально відокремленим напрямом економічної роботи на підприємстві, пов'язаним з реалізацією фінансово-економічної функ-